

Toegewijd – Toewijding - een uitgesproken uitdaging

De afgelopen dertig jaar heb ik regelmatig met mijn zusters en broeders in de Karmel de Schriften gelezen volgens de methode van Lectio Divina. In het lezen van de Schriften is mij gaandeweg helder geworden dat wij allereerst moeten spreken over het aspect dat God zich toewendt naar, zich toewijdt aan ons mensen. Vervolgens wil ik laten zien hoe het toewenden van God naar mensen in mensen een antwoord vindt. U hoort dat ik dan in een verhaal sta dat spreekt over een relationele verhouding tussen God en mensen en niet over een dogmatische of een leerstellige verhouding. Het gaat over een intieme relatie van God en mens, van God met u en mij.

Als ik nadenk over de toewending, de toewijding van God aan ons mensen wordt ik getroffen door het feit dat die toewending is om niet. Het is niet aan ons. De werkelijkheid van God wendt zich toe naar ons. De werkelijkheid van God laat zich op verschillende manieren kennen.

Allereerst lees ik in de Schriften dat God zich laat kennen als een bewogen God die zich toewendt naar mensen omwille van de bevrijding van mensen. Heel het menselijk bestaan, met name het bestaan van de armen in ons midden, zij die lijden, zij die uitgebuit worden, zij die hongeren naar gerechtigheid en vrede, is een schreeuw om gehoord te worden in onze samenleving. In de Schriften zien we hoe God zich toewendt naar al deze mensen. Er staat immers geschreven. Ik heb de ellende van mijn volk gehoord. Ik keer mij naar hen toe. Ik ga met hen op weg om hen te bevrijden. Hier zien we dus hoe de bewogenheid van God een toewending, een toewijding wordt aan ons mensen en hoe Hij met mensen op weg gaat, die lange weg naar bevrijding, naar een land waar het goed is om te wonen voor iedere mens.

De tweede manier waarop ik Gods toewending tegenkom in de Schriften is dat Hij talloze malen inbreekt in het leven van mensen om hen te roepen om profeten te zijn, om hen te roepen zich te bekeren, om hen te roepen verkondigers te worden van zijn werkelijkheid, van zijn bewogenheid en van zijn verlangen naar gerechtigheid en vrede. Zo zien we heel de Schriften door een langere rij van mensen die de inbreuk van God hebben ervaren en vervolgens daar hun eigen weg mee zijn gegaan. De inbreuk van God in het leven van mensen, in het leven van al die profeten en profetessen, in het leven van al die mannen en vrouwen is heel concreet. Het is uitdrukking van Gods relatie met mensen, van Gods toewending naar mensen. Het zou vreemd zijn als ik hier voorbeelden zou moeten geven. Maar toch. Een mooi voorbeeld is die jonge vrouw Maria. Zij doet in het begin van haar jonge leven de ervaring op dat God inbreekt in haar bestaan. We zien haar haar weg gaan met die inbreuk van God in haar leven tot aan het einde toe. Ik kan me niet voorstellen dat Maria haar weg kan gaan als er in relatie van God en Maria geen diepe intimiteit zou zijn. Het lijkt me onmogelijk dat Maria zonder deze intimiteit met God haar weg kan gaan totdat zij onder het kruis een nieuwe zoon ontvangt.

De derde manier waarop God zich laat kennen en toewendt naar mensen is de beminnende God. God die mensen laat delen in zijn liefde. Het is een vreemde ervaring wanneer mensen dit overkomt. Sommige mensen zijn in staat geweest om er iets over te schrijven. Ik wil u een korte tekst laten horen uit het Hooglied.

*Leg mij als een zegel op je hart,
Draag mij als een zegel om je arm.*

*Liefde is onstuitbaar als de dood,
Hartstocht ongenaakbaar als de krocht.*

*Flitsen vuur is zij, een bliksemschicht,
Liefdevlam waarin Zijn wezen licht.*

*Liefde, niet te blussen door de vloed,
Door geen stromen wordt zij overspoeld.*

*Wie met geld of goed naar liefde grijpt,
Is veracht, ja diep veracht is hij. (1)*

Die beminnde God die zich toewendt naar mensen laat talloze mensen delen in zijn liefde.

In de Schriften heb ik deze drie manieren dat God zich toewendt naar mensen gelezen. Het zijn niet de enige. Deze echter heb ik er voor vanmorgen uitgelicht.

Het is mooi dat de bewogenheid van God in die ene mens Jezus heel concreet gestalte krijgt. Zijn aanbod van liefde, Zijn roepende inbreuk en Zijn bewogen hart is mens geworden in Jezus. Ik kan mij geen concretere toewending van God naar ons mensen voor stellen dan deze. Als God zich toewijdt en zich zo toewendt naar ons mensen staan we meteen op onze plaats in relatie tot God. Dan beseffen wij, denk ik, dat wij ons in die toewending van God naar Hem mogen toewenden, met vallen en opstaan. Hier gaat het voor mij om het antwoord van ons mensen. Een antwoord dat iedere mens op zijn of haar eigen wijze geeft. Binnen de religieuze tradities zien we hoe verschillend het antwoord is. Bij alle verschillen is het in de kern ook hetzelfde omdat het gaat over die relatie, die toewending van God en het antwoord van ons mensen op die toewending. Het gaat om onze toekering naar Hem.

Ik zie dat mensen in hun toewending tot in de ziel geraakt zijn. Ze zijn bewogen om het leed van andere mensen. Ik zie heel die religieuze traditie waarin talloze mensen omwille van de armen, de zwakken de uitgebuite, de zieke, de klein gemaakte mensen een leven leiden van toewijding. Zo wordt er recht gedaan. Zo ontstaat er een beeld van de aanwezigheid van God in onze wereld en in onze samenleving. We zijn met onze toewijding en onze inzet de verbeelding van de bewogenheid van God. Wij worden spelers in die relatie van God en mens. Wij worden meegenomen in die bewogenheid. We kunnen ons eigen antwoord geven.

Als ik nadenk over die roepende God die inbreuk doet in het leven besef ik dat het leven van alle mensen getekend wordt door momenten en aspect waarin zij inbreuk in hun leven ervaren. Wanneer mensen verliefd worden is het de ander die inbreekt. Opeens is het leven anders. Opeens heeft het leven een richting. Meestal op een onvermoede wijze.

Als verliefdheid te maken heeft met de bewogenheid om het Evangelie, met de bewogenheid om het Mysterie van het leven, met de bewogenheid om de dragende grond van het menselijk bestaan geeft die inbreuk en die bewogenheid een eigen richting aan het leven. Het is niet exclusief. Het is wel een eigen richting. We zien hoe veelvormig het antwoord is op die roepende inbreuk. Het antwoord dat mensen geven is tegelijkertijd het roepen van mensen tot anderen om zich open te stellen en deze inbreuk toe te laten. Het is een begaanbare weg die

de moeite waard en weldadig is. Het is een weg die naar voltooiing van menselijk leven leidt. Het is een weg die ook naar voltooiing van personen leidt. God kleineert niet in het roepen. Hij daagt in het roepen uit. Hij nodigt in het roepen uit. Hij wil dat mensen gaandeweg tot voltooiing komen. Dat ze werkelijk mogen worden wie ze van uit God bedoeld zijn te zijn.

Wanneer mensen zich op die weg begeven lijkt mij dat deze mensen in onze samenleving roepen dat ieder tot voltooiing mag komen, dat geen mens er is zonder naam en zonder gezicht. Dat iedere mens er mag zijn, beeld van God.

De inbreuk van God in ons leven is de uitnodigend kracht om ons toe te wenden naar God en naar mensen. Het is een uitgesproken uitdaging om zijn aanwezigheid, om zijn roep om bevrijding zichtbaar te maken en vorm te geven. Zo Gods inbreuk te zijn in de samenleving van mensen. Het is intermenselijk. Het is ook politiek. Het is ook sociaal. Het is ook cultureel. Dat is niet los van elkaar.

De beminnende God laat mensen delen in zijn liefde. In de Schriften lees ik dat hij iedere mens wil laten delen in zijn liefde. Hij maakt op een uitgesproken manier soms zichtbaar maakt wat dat is. We zien hoe mensen in een contemplatieve sfeer zich helemaal geven. Ze nemen afstand van bijna alles om hun relatie met de beminnende God vorm te geven. Ten diepste zien we hoe mensen hun relatie met de beminnende God leven. Ze leven de liefde van God. Ze laten met hun leven de beminnende God zien.

Natuurlijk kunnen we zeggen dat de grote mystieken in de traditie van de godsdiensten iets van die liefde van God zichtbaar maken en gestalte geven. Jan van het Kruis verwoordt het in zijn gedichten. Een van deze gedichten treft u hierbij aan.

*O Vlam van liefde levend
Wat wonde jij teder
Van mijn ziel de diepste kern!
Nu Gij niet meer schrijnend zijt
Ga thans ten einde toe zo Gij wilt
Scheur het weefsel voor dit zoet ontmoeten!*

*O schroeien zoet!
O wonde die mij gave is!
Zachte hand! O zoet beroeren!
Dat smaakt naar eeuwig leven
En alle schuld vereffent
Als Gij doodt verandert Gij dood in leven.*

*O laaie lampen
Bij welker glanzend gloeien
De diepe hopen van het voelen
Die donker waren en verblind
Maar nu met vreemde pracht
Licht en warmte gloeien naar de Beminde!*

*Hoe zacht en liefde-wekkend
Ontwaakt Gij in mijn boezem
Die Gij in het geheim tot woning koost*

*En met uw kostelijk ademen
Vol goeds en glorie-vol
Wekt Gij –hoe kies toch- mijne liefde! (2)*

Ik ben er van overtuigd geraakt dat in die grote mystieken de werkelijkheid van iedere mens is meegenomen. Ik ben er van overtuigd geraakt dat bij deze grote mystieken in het alledaagse die dimensie van de beminnende God wordt ervaren. Het lijkt me niet voor niets dat in de psalmen staat “Zie hoe goed het is om als zusters en broeders samen te wonen.” Het is niet voor niets dat er in de Schriften een hooglied van de liefde wordt gezongen. Het is niet voor niets dat het Evangelie de ontmoeting verhaalt tussen Jezus en de Samaritaanse vrouw bij de waterput. Het is niet voor niets dat het Evangelie het gesprek van Jezus met Nicodemus vertelt. De relatie van Jezus met Martha en Maria drukt ook uit hoe in de alledaagse werkelijkheid de liefde van God aan de orde is. De grote mystieken dragen uit hoe mannen en vrouwen zich laten leiden op hun weg door het leven door de liefde van God, door de beminnende God. Ze dragen uit zich ten diepste bemind te weten.

De toewending van God naar ons mensen en het antwoord van ons mensen op die toewending van God ligt, naar mijn mening, werkelijk een uitgesproken uitdaging voor vandaag, voor deze tijd. Wij horen via de media en we lezen in rapporten en onderzoeken dat het ingewikkeld is voor mensen om zich te bekennen tot een religieus instituut. We horen hoe ingewikkeld het voor veel jonge mensen is zich te binden. We horen hoe ingewikkeld het is voor mensen om zich te bevrijden van de macht van het geld, de macht van de politiek en de macht van de publieke opinie. We zien hoe ingewikkeld het is om in onze gesecculariseerde wereld het hart en de liefde en de bewogenheid om het Mysterie gestalte te geven. We weten hoe de zorg ter discussie is voor mensen. Het lijkt me een uitgesproken uitdaging voor ons als religieuzen de bewogen God, de roepende God en de beminnende God handen en voeten te geven, ieder op zijn of haar eigen maat en op de plaats waar we leven en werken. Ik ben er van overtuigd dat mensen dit zullen proeven en ervaren.

Tjeu Timmermans, Voorzitter KNR
10^e Platformdag Commissie Roepen / Vught, 11 oktober 2006

- (1) Kees Waaijman O.Carm., Leg mij als een zegel op je hart. Twaalf minnezangen uit het hooglied. Ingeleid en vertaald door Kees Waaijman. Uitgeverij Valkhof Pers, 2004
- (2) Jan Peeters O.C.D., Vlam. Meditaties om je aan te warmen. Uitgeverij Gooi en Sticht, 1988